

УДК 376Ю1-056.26:37.013.77(477+100)(063)

К 66

*Рекомендовано до друку вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка
(протокол № 4 від 27 листопада 2023 року)*

Редакційна колегія:

Боряк О. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Бондаренко Ю. А. – доктор педагогічних наук, професор;

Дегтяренко Т. М. – доктор педагогічних наук, професор;

Колишкін О. В. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Косенко Ю. М. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Чобанян А. В. – кандидат психологічних наук, доцент.

К 66 Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі : матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (22 листопада 2023 року, м. Суми). – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. – 454 с.

Збірник матеріалів ІХ Міжнародної науково-практичної конференції присвячений актуальним питанням у напрямках розв'язання широкого кола соціальних, науково-методологічних, психолого-педагогічних і медичних проблем щодо забезпечення життєдіяльності людей з особливими освітніми потребами та вивчення цього досвіду у вітчизняній і закордонній практиках.

Видання містить матеріали наукових доповідей викладачів закладів вищої освіти, науковців науково-дослідних установ, докторантів, аспірантів, магістрантів, практичних працівників сфери охорони здоров'я, освіти, соціального захисту населення, батьків, представників органів державного і місцевого самоврядування, недержавних громадських організацій, підприємств та інших установ.

Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, опублікованої у збірнику. При користуванні матеріалами посилання на збірник праць та авторів є обов'язковим.

УДК 376Ю1-056.26:37.013.77(477+100)(063)

©Колектив авторів, 2023

©Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ З ПСИХОФІЗИЧНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УКРАЇНІ ТА ЗАКОРДОНОМ

Віолетта ГАВРІЧКОВА. <i>Особистість корекційного педагога як складова освітнього процесу спеціального закладу освіти.....</i>	11
Тетяна ДАНИЛЬЧЕНКО. <i>Організаційні аспекти створення розвиваючого середовища закладу спеціальної освіти.....</i>	14
Олена КАЗАЧІНЕР, Юрій БОЙЧУК. <i>Стратегії взаємодії з батьками для побудови командної взаємодії з дитиною.....</i>	17
Мар'яна КОРОБКА. <i>Особливості розбудови додаткових освітніх послуг для дітей з аутизмом з опорою на міжнародний досвід.....</i>	19
Тетяна КОРОВАЙ. <i>Теоретичні основи проблеми імплементції інклюзії у вітчизняні заклади освіти.....</i>	23
Людмила ЛІСОВА. <i>Історична генеза розвитку та становлення сучасних інклюзивно-ресурсних центрів.....</i>	31
Алевтина МОЧАЛІНА. <i>Управління процесом навчання дітей із порушеннями інтелектуального розвитку.....</i>	33
Інна НІКОЛАЄСКУ. <i>Педагогічні умови формування екологічної компетентності слабозорих дітей молодшого шкільного віку засобами віртуальних екскурсій.....</i>	36
Тетяна СКРИПНИК, Ярослава АРНАУТ. <i>Підготовка дітей з аутизмом до освітньої діяльності в закладі освіти з опорою на базові сенсо-моторні структури та функції.....</i>	40
Юлія ЧЕБОТАРЬОВА, Оксана ТАРАН. <i>Актуальні питання організації логопедичного супроводу дітей з розладами артистичного спектра в умовах інклюзивного освітнього середовища.....</i>	43

РОЗДІЛ 2

ОСВІТА ДІТЕЙ ТА ДОРΟΣЛИХ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗМІН

Тетяна АКІМЕНКО. <i>Методика формування практичних умінь у школярів з інтелектуальними порушеннями на уроках соціально-побутового орієнтування засобом ігор.....</i>	48
Галина ВАСИЛЬЄВА, Ірина ГОНЧАРОВА. <i>Актуальність міжпрофесійного співробітництва психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями мовлення в умовах інклюзивного навчання.....</i>	53
Вікторія ВІКТОРОВА. <i>Навчальна діяльність дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища.....</i>	56
Вікторія ГЕРАСЬКО. <i>Педагогічні умови ефективного використання ліплення в умовах інклюзивної групи.....</i>	59

проведення ігор залежить від віку учнів, їхнього рівня інтелектуального розвитку, рівня володіння навчальним матеріалом, вимог навчальної програми з СПО. Сюжетно-рольові ігри на уроках СПО доречно проводити у декілька етапів: попередня робота – створення ігрової обстановки – навчання рольовим діям, рольовому діалогу, розподіл ролей, розігрування ігрових епізодів – самостійна гра дітей – підведення підсумків. Щодо дидактичних ігор, то вони проводяться в чотири етапи: підготовка до гри – вступний етап – основний етап – підбиття підсумків гри.

Галина ВАСИЛЬЄВА

доцент кафедри спеціальної та
інклюзивної освіти, кандидат
педагогічних наук (Київського
університету імені Бориса Грінченка

Ірина ГОНЧАРОВА

магістрантка Київського
університету імені Бориса Грінченка

**АКТУАЛЬНІСТЬ МІЖПРОФЕСІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ
ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ
В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ**

Актуальність. Актуальність теми міжпрофесійного співробітництва між членами команди психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями мовлення в умовах інклюзивного навчання зумовлена декількома характерними тенденціями.

По-перше, існує особлива потреба у міжпрофесійній взаємодії та високому рівні професійної діяльності сучасних фахівців інклюзивного освітнього середовища. По-друге, ця проблема має комплексний характер і знаходить відображення в різних галузях гуманітарних наук, де вона відіграє центральну роль. По-третє, ідея синтезу в суспільній практиці та зміцнення інтегративних процесів в науці та професійній діяльності є важливими аспектами цієї проблеми. Міжпрофесійна взаємодія також визначає новітні форми організації освітнього процесу. У міжпрофесійній взаємодії фахівців інклюзивної освіти наявні свої особливості, оскільки її головне завдання полягає у забезпеченні продуктивної співпраці, заснованій на взаємодії та значущості індивідів як партнерів. Варто відзначити, що формування людини як суб'єкта міжпрофесійної взаємодії є довготривалим процесом, що обумовлений специфічними особливостями розвитку особистості професіонала.

Проблему міжпрофесійного співробітництва розглянуто у дослідженнях філософів (В. Біблер, М. Бубер, М. Каган, Е. Кант, П. Сорокіна), соціологів (К. Апель, Г. Блумер, М. Вебер та інш.), психологів (Б. Ананьєв, О. Бодальов, С. Іванова, В. Куніцина, О. Леонт'єв, які розглядали взаємодію як багатовимірний, багатогранний й багатоаспектний феномен; процес безпосереднього або опосередкованого зв'язку суб'єктів, що породжує їх взаємообумовленість та взаємозв'язок; Л. Орбан-Лембрик, Т. Сенько, які вказали на особливості взаємодії як залучення суб'єктів до спільної діяльності, досягнення їх цілей у процесі виконання дій та операцій).

Т. Анісімова, Є. Головаха, Н. Паніна, А. Петров, досліджуючи професійну взаємодію, визначили основне завдання професійної взаємодії, яке полягає у продуктивній співпраці; вимоги до учасників взаємодії та засоби впливу у процесі взаємодії; умови реалізації, що полягають у встановленні найрізноманітніших відносин у професійному середовищі. Проблема розвитку особистості як суб'єкта професійної діяльності піднімалася в роботах О. Бондарчук, Л. Карамушки, Г. Ложкіна, С. Максименка, питання психологічного забезпечення професійної діяльності фахівців інклюзивної освіти знайшли своє відображення в наукових працях психологів та педагогів в Україні – О. Бондарчук, А. Грись, Л. Карамушки, М. Корольчук, Н. Кривоконь та інш. О. Донцов, Б. Ломов, М. Обозов відзначають, що саме міжпрофесійна взаємодія забезпечує перетворення сукупності індивідуальних дій на єдину систему спільних дій. Б. Ананьєв, Л. Буєва, М. Каган вважають, що міжпрофесійна взаємодія є категорією, що відображає процеси впливу різних суб'єктів один на одного, взаємну обумовленість їхніх вчинків і соціальних орієнтацій, зміну системи потреб, внутрішньоіндивідуальних характеристик, а також міжособистісних зв'язків, які виникають у ході цієї взаємодії. У соціальній психології міжпрофесійна взаємодія розглядається як умова сприйняття і розуміння людини людиною (О. Бодальов, Є. Кузьмін, М. Обозов). Г. Андреева трактує поняття міжпрофесійної взаємодії, яка полягає не тільки в обміні інформацією, але й організації спільних дій, які допомагають партнерам реалізувати деяку спільну для них діяльність.

Виклад основного матеріалу. Мета взаємодії полягає у цілеспрямованості спільної діяльності, спілкування і співпереживання суб'єктів, яка спрямовує взаємодію, являє собою передбачуваний результат діяльності, що відповідає загальним інтересам і сприяє реалізації потреб кожного з її учасників; забезпечує керованість взаємних дій суб'єктів.

Дослідники Г. Андрєєва, А. Журавльов, О. Леонтьєв до мети взаємодії відносять оптимізацію відносин, інтенсифікацію, стимулювання, активізацію, управління, розвиток, формування, попередження, оцінку, інформування. Таким чином, взаємодія виступає як цілеспрямований, предметний, організований та змінний процес.

Аналіз теоретичних положень дав змогу стверджувати, що міжпрофесійна взаємодія є категорією, що відображає процеси впливу різних суб'єктів один на одного, взаємну обумовленість їхніх вчинків і соціальних орієнтацій, зміну системи потреб, внутрішньоіндивідуальних характеристик, а також міжособистісних зв'язків, які виникають у ході цієї взаємодії. Міжпрофесійна взаємодія, полягає не тільки в обміні інформацією, але й організації спільних дій, які допомагають партнерам реалізувати деяку спільну для них діяльність.

Міжпрофесійна взаємодія – це цілеспрямований, соціально-зумовлений, динамічний процес безпосереднього або опосередкованого одночасного впливу суб'єктів один на одного в результаті виконання певної професійної діяльності, при спрямовуючій ролі суб'єкта, що володіє сукупністю теоретичної та практичної підготовки, метою якого є реалізація змісту професійної діяльності одного і задоволення потреб іншого. Міжпрофесійна взаємодія – це функціональна взаємодія, що має діловий характер і відрізняється від міжособистісної взаємодії. Вона сприяє досягненню індивідуальних цілей кожного та мети спільної трудової діяльності за умов високого рівня усвідомленості та позитивного емоційного фону.

Згідно зі своїми посадовими обов'язками фахівці команди супроводу здійснюють діагностико-аналітичну, навчально-виховну, розвиткову, корекційну, консультативну, профілактичну та просвітницьку функції. Професійна взаємодія вчителя, асистента вчителя, інших фахівців команди супроводу не відразу стає командною по суті, тривалими є ситуації, коли фахівці розв'язують власні спеціалізовані завдання. Основними характеристиками команди супроводу в умовах інклюзивного навчання є такі:

- спільні ціннісні орієнтири та філософія освіти у залученні дитини особливими освітніми потребами у шкільний простір;
- взаємна додатковість професійних позицій і розуміння ситуації розвитку дитини, співпраця на різних етапах роботи;
- професійна мова, яка є зрозумілою для всіх фахівців, у тому числі для батьків дітей з особливими освітніми потребами;

- достовірна інформація щодо динаміки розвитку дитини та її результатів навчання яка надається вчителями та фахівцями;
- координація та організація професійних дій у складних та критичних ситуаціях роботи з дитиною;
- постійне підвищення кваліфікації, участь у супервізії та широкому професійному співтоваристві.

Висновки. Стабільність та надійність зв'язків між усіма учасниками освітнього процесу – запорука ефективної підтримки та допомоги, яку може потребувати кожен з них, особливо в умовах воєнного стану, і налагоджена та ефективна співпраця членів команди супроводу може стати додатковою опорою для дітей з особливими освітніми потребами.

У подальшому вважаємо доцільним розглянути більш детально професійні стандарти та компетентності керівника закладу освіти (адміністрації школи), логопеда та практичного психолога як постійних учасників команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої освіти.

Вікторія ВІКТОРОВА

магістрантка спеціальності
016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Актуальність. Проблема удосконалення спеціальної освіти в Україні передбачає визначення та реалізацію оптимальних шляхів інтеграції дитини з особливими освітніми (ООП) потребами в умовах сучасного суспільства, на основі розвитку особистісної активності та адекватної взаємодії з навколишнім світом. Виявлення та активізація потенційних можливостей особистості дозволяє задовольнити її життєві потреби, реалізувати себе, а також забезпечити відповідність діяльності та поведінки потребам соціуму.

Упровадження інклюзивної освіти в українських закладах освіти здійснюється засобами інклюзивного навчання. Цілком логічним видаються узагальнення А. Колупаєвої про те, що інклюзивна освіта передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку.